

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Subsectio III. Delectatio morosa conditionata de re mala cogitata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

SUBSECTIO III.

Delectatio morosa conditionata de re mala cogitata.

SUMMARIUM.

Quandounque licita sunt desideria conditionata, seu velleitates rei mala, sub eadem conditione etiam licita sunt delectationes morose rationales: non tamen sensibiles semper. Sic

Utraque delectatio morosa, rationalis & sensibilis sub conditione licita est de re tantum extrinsecè mala.

Ac etiam per se loquendo rationalis de re intrinsecè mala sub conditione auferente malitiam actus.

Non autem sensibilis de re intrinsecè mala, sub quacunque conditione, quando res secundum se, ut delectatur sensum, imbibitam habet malitiam.

Unde semper illicita est mortaliter delectatio morosa sensibilis venerea, directè voluntaria, sub quacunque conditione actu non existente, sive possibili, sive impossibili.

Regula.

Quandounque licita sunt desideria conditionata, seu velleitates rei mala, etiam licita sunt delectationes morose rationales de illa re sub eadem conditione; quia nimirum non est alienum recta ratione de eo gaudere, quod licet desiderari: non item licite erunt delectationes sensibiles, in nullo modo venerea.

EXPLICATIO.

Ratio discriminis inter utramque delectationem est. Quia delectatio rationalis seu gaudium in voluntate sequitur immediatè cognitionem intellectus: intellectus autem potest apprehendere, & proponere voluntati objectum ut constitutum

stitum conditione auferente omnem malitiam, ideoque etiam delectatio voluntatis tendens in illud objectum, sub ea conditione immunis erit a malitia. At verò delectatio sensibilis in appetitu sensitivo confurgit ex imaginatione sensibilium phantasiæ, seu potentiaæ æstimatiuæ, quæ tendit in objectum sensibile absolute prout obijcit sensibus, nec ullam potest apponere conditionem; consequenter, si objectum absolute malum sit, etiam delectatio necessario mala erit. Et licet conditio apprehensa ab intellectu purget voluntatem, quatenus consentit in gaudium de objecto apprehenso, non tamen potest purgare voluntatem quatenus consentit in delectationem interiorum sensibilem tendentem in objectum absolute, & illa conditione destitutum. Jam exemplis mon-
stremus.

§. I.

Utraque delectatio licita.

36 **L**icita est delectatio morosa, non tantum rationalis, sed etiam sensibilis de re jure tantum positivo prohibita, sub conditione, *si liceret, vel, si prohibere non esset.* Ut si quis in Quadragesima videns alios ex dispensatione carnes edentes, & ipse de cogitato esu carnum delectetur, etiam sensibilibus, & non sine mora saliva. Si die jejuniæ similiter delecteris de cogitata cœna. Idemque est, si Carthusianus, vel aliquis votò obligatus jejunare, de esu carnum, vel cœna cogitata sese oblectet, supposita semper dicta conditione: *si liceret, si prohibere non esset.* Ut norant etiam Lessius
l. 4.

4. 6. 3. dub. 14. Laym. l. 1. Tract. 3. c. 6. n. 9.
Ratio est eadem, quæ supra num. 16. de desideriis
conditionatis. Quia nimirum delectatio rationalis
abstracta, & per conditionem appositam ex-
cludit prohibitionem talis actus: delectatio verò
sensibilis tendit in illum actum absolute, quatenus
secundum substantiam suam bonus est, & nullo
modo tendit in ejus prohibitionem, quippe per
imaginationem sensitivam minimè cognitam.
Quemadmodum ergo Ecclesia in prohibitione
non efficit malum ipsum esum carnum secun-
dum se, ita neque delectationem, de earum esu co-
gitato secundum se, malam reddidit.

§. II.

Amplius licita delectatio rationalis.

Licita est delectatio rationalis de re etiam in-37
trinsecè mala, sub ea conditione, quæ si po-
teretur, reverà auferret malitiam actus, etiam in
materia venerea, per se loquendo, & seculo pe-
ccato consensus in aliud peccatum grave: mini-
mè verò sub conditione impossibili: *si liceret, si*
peccatum non esset: aut sub alia conditione nullo
modo auferente malitiam actus. Omnia dicta su-
nt in *secl. 3. num. 19. 20. 21.* de verbo ad verbum
referenda sunt. Eadem enim prorsus est ratio
de desideriis, ac de delectationibus rationalibus
conditionatis: imò adeò similis ratio est, ut disci-
plinam verbis explicare difficile sit. Confusim ex-
primunt doctores per verba: *vellem, placeret, cu-
perem, liberet &c.* At nonne hæc significant desi-
deria

deria & velleitates? Melius sic exprimes delectationem verbò indicativò: *delector*, *gaudeo*, *lætitia afficior*, cogitans hunc hominem occidere, si iudex essem, spoliare hunc divitem avarum, si Deus licentiam daret, hanc uxorem ducere, nisi ligatus, vel Religiosus essem: hanc amplecti, si mea uxor esset &c. Ubi tamen maximè in materia venerea cavendum periculum, juxta admonitionem factam *ibid. n. 19.*

§. III.

Non item licita est delectatio sensibilis hu-

38 **L**licita est omnis delectatio morosa sensibilis de re intrinsecè mala, sub quacunque conditione, etiamsi speculativè auferret malitiam actûs; ut si sensibiliter, non sine mutatione corporis & motu spirituum delecteris de cogitato homicidio proximi, si iudex esset; de gravi vindicta sumenda, si Deus permitteret; de copula cum aliena, si tua uxor esset &c. mortali a sunt eadem ratione, quæ de delectatione absoluta dictum est supra n. 23. Multò magis, si conditio esset impossibilis, aut nullo modo auferret malitiam actûs. *Sanchez cit. c. 2. n. 33. Filliuc. Tract. 21. c. 8. q. 10. alii.* Ratio jam data fuit in explicacione; & accedit; quòd in ejusmodi delectationibus sensibilibus deliberatis ferè accedant aliæ species peccatorum, ut iræ, odii, vindictæ, avaritiæ. In materia autem venerea vix credo posse esse delectationem sensibilem in corpore, quin fiat venerea. Sed nunquid nulla hîc locus habebit limitatio? Accipe hanc ingeniosam

inviolam ex *Valentia* 1.2. disp. 6. q. 4. punct. 2. in
Sanchez l. 1. *Moral.* c. 2. n. 35. in hunc fe-
 sensum.

Illicita est delectatio sensibilis de objecto ma-
 lo, quod secundum se, & ut delectat sensum, im-
 bitam malitiam habet, conditio verè excusans
 malitia, & non subsistens minimè percipitur,
 ut est in exemplis allatis, vindicta enim, homi-
 cidium, furtum, copula cum aliena &c. secun-
 dum se, & ut delectant sensualitatem, implicant
 deformitatem: conditiones verò, quæ excusarent
 malitia, si *Deus* permitteret, si *judex* essem, si
uxor esset &c. minimè apparent sensui, idè
 delectatio sensibilis de istis mala est mortalis pro-
 portione materiae. Non autem est illicita delectatio
 sensibilis de objecto malo, quando illud secundum
 se, & prout delectat sensum, nullam implicat ma-
 litiam vel deformitatem, sed bonum est, vel in-
 bonum sonat; conditio autem requisita, ut unde-
 quaque bona sint, sensibus non apparet. Ut si *Lai-
 cus* imaginando se *Sacerdotem*, magnòque fer-
 re *Confessiones* excipientem: aut se ex alterius
 pecunia numerosam *eleemosynam* distribuen-
 tem: aut se *judicem* rectissimè munus suum obe-
 dientem, de malefactoribus suis justissimas poenas
 exigentem: aut in bello injusto se *Ducem* strenuè
 ducentem exercitum, pugnantem, vincentem
 &c. atque ita se sensibiliter maximè oblectaret:
 nemo talem peccati gravioris condemnabit, licet
 objecta seu actus ipsi reverà jure naturæ essent il-
 liciti mortaliter. Quare? Quia actiones illæ se-

cundum se, & prout delectant sensum, nimirum audire sedulo Confessiones, elemosynas magnas dare, justitiam serio exequi, strenue pugnare, nullam implicant malitiam, sed bonum sonant: ac vero conditiones requisitæ, ad hoc ut omnino bonæ sint, videlicet, *jurisdictio, licentia Domini, officium judicis, justitia belli*, ex quarum defectu actiones illæ reverà malæ essent, sensui & delectationi minimè apparent, vel obijciuntur.

§. IV.

Et nullo modo venerea.

39 **I**licita mortaliter semper est delectatio morosa venerea, nimirum cum commotione carnis & spirituum genitalium, directè voluntaria, sub quacunque conditione actu non existente, sive possibili, sive impossibili. *Certissimum.* Non enim vidi, qui contrarium apertè doceret, nisi de parvitate materiæ, de qua *suprà à n. 18.* Ratio solidissima est. Quia ad hoc, ut actus humanus, maxime externus, sit licitus practicè, seu hic & nunc, debent omnes ejus circumstantiæ practicæ, seu hic & nunc esse licitæ: atqui delectatio morosa venerea, veluti inchoata quædam seminatio, verè est actus externus tendens in objectum prout est à parte rei: ergo ut licitus sit, omnes ejus circumstantiæ debent esse licitæ. Atqui ulterius consensus voluntatis in delectationem veneream ex cogitato concubitu cum non sua, sub conditione, *esset sua*, tendit reverà in objectum practicè, seu hic & nunc mortaliter illicitum; à parte rei enim

est non sua : conditio autem apposita: *si esset sua* ,
 solum est objective in intellectu ; nec consequen-
 ter quidquam facit ad actum presentis delectationis ;
 nec ullo modo practice aufert , ad solum specula-
 tive cogitatur auferre malitiam talis actus : ergo
 talis morosus delectator , non quidem spe-
 culative , sed tantum practice peccat mortaliter .
 Nunquid non licet desiderare uxorem alte-
 rius , ejusque complexum , sub conditione , si esset
 libera a lege viri ; aut absolute in futurum , quando
 non libera a lege viri ? Ita licet . Sed dispari ratio-
 ne . Quia desiderium vel propositum , naturam suam ,
 tendit in absens , vel futurum ; si ergo addatur con-
 ditio justificans actum in futuro , licitum erit desi-
 derium , quia rem licitam desiderat : at vero de-
 lectatio morosa naturam suam , tendit in rem presentem
 ac velut possessam , saltem in apprehensione ;
 deoque simpliciter mala est , si objectum hinc &
 tunc illicitum sit , non obstante conditione obje-
 ctiva , vel futura tantum , quae nihil potest facere
 ad presentem actualem delectationem tendentem
 in rem ut presentem . Denique non Decalogi
 precepto *non concupisces &c.* non prohiberis de-
 siderare matrimonium & complexum foeminae ,
 modo uxor alterius est , sub conditione , si
 non esset alterius , vel pro tempore , quando non
 est amplius : sed solum prohiberis eam desidera-
 re pro hoc tempore , quando & quatenus ejus u-
 xor est : & consequenter etiam prohiberis actuali-
 ter hinc & nunc delectari venere de ejus amplexu ,
 quando alterius , & non tua est . Et dicendum

L I 3

tibi

tibi. Si talis esset reverà tua, sicut specularis & supponis, non utique peccares de ea delectando: at quia tu defacto delectaris, & ipsa defacto non est tua, ideò tu defacto tantum peccas mortaliter, Ulteriùs, quia omnes judicabimur ex facto, ideò tu, in talibus impœnitens non quidem speculativè vel de possibili, sed practicè tantum, & defacto ibis in infernum.

SUBSECTIO IV.

Delectatio morosa Statibus applicata.

SUMMARIUM.

40. I. Solutis mortaliter illicita est omnis delectatio morosa sensibilis venerea: Sicut & desideria absoluta, vel consensus in opus turpe de presenti. Similiter
41. II. Pœnitentia, etiam mortaliter illicita est omnis venerea delectatio sensibilis, non tamen rationalis in copulam futuram
42. III. Viduis quòque mortaliter illicita est omnis delectatio morosa venerea, eque ac solutis: licita tamen et manent gaudium vel delectatio rationalis de copula præterita, & delectatione annexa.
43. IV. Conjugatis verò de se invicem, etiam absentibus per se (excluso periculo pollutionis, & coitu inordinato) licita est delectatio morosa, vel consensus in copulam, sicut & alia ad eam dispositiva. (saltem citra mortale.)
44. In actu autem conjugali sibi imaginari aliam, vel alium, mortale est.
45. Factare seipsum de opere mortaliter malo, mortale est, de veniali, veniale
46. Quod verum est, sive verò, sive falsò quis se ita jactet.